

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 7.

V Gorici, dne 1. julija 1928.

Leto VI.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 lir. — Posamezna številka 1 lito.

Uredništvo v Gorici, Via S. Giovanni,
6, I. nadst. — Uprava v Trstu, Via S.
Nicolò 9, II. nadstropje.

==== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ====

ŽIVINOREJA.

Nekaj o ovčjereji.

Pri nas, zlasti pa na Krasu in v Istri je mnogo takih zemljišč, ki radi pustosti in kamenitosti zemlje niso sposobna za nobeno drugo rabo kakor za pašo drobnice. Govedo ne dobi na taki paši dovolj hrane, zato je paša govedi na takih pašnikih neracionalna. Radi tega dejstva bi bilo zelo priporočljivo, da bi se kmetovalci v takih krajih poprijeli ovčjereje v večjem obsegu kakor dozdaj. Pred nekaj leti je naš list pisal o bergamoški ovci ter jo priporočal za naše kraje. Na to priporočilo se je oglasilo precej kmetovalcev s vprašanjem kje bi se dobile take ovce. Iz tega sklepamo, da je med kmetovalci mnogo zanimanja za ovčjerejo, zato smo se tudi odločili napisati nekaj besed iz te živinorejske panoge.

Važnost in gospodarski pomen ovčjereje.

Ovčjereja se le tam izplača, kjer razpolagajo kmetovalci s pašniki za pašo, ker se reja ovac v hlevu ne obnese. Ti pašniki so lahko tudi pušči in kameniti, le vlažni ne smejo biti, ker na vlažnih pašnikih obolijo ovce na vrtoglavosti in na jetrih. Naši kraji so radi milih in skoraj brezsnježnih zim posebno prikladni za rejo ovac, ker se ovce pasejo tudi lahko v zimskem času. Vendar pa ima reja ovac za naše posestne razmere eno slabo stran, ki ovira razmah te živinorejske panoge. Ta slaba stran tiči namreč v razkosanosti naših posestev. Radi

premajhnih površin zemljišč ne more velika večina naših posestnikov držati večjega števila ovac, pri malem številu ovac se pa ne izplača držati in plačevati pastirja. Z nekaj dobre volje bi se pa tudi temu nedostatku lahko opomoglo in sicer na ta način, da bi več posestnikov skupaj izročilo ovce enem pastirju. To je zlasti tam mogoče, kjer »gmajne« še niso parcelirane.

Ovčjereja ima za naše razmere točej ta gospodarski pomen, da z njo lahko izkoristimo take pašnike, ki radi svoje pustosti in pičlega pridelka ne pridejo v poštev za košnjo niti za pašo govedi. V bovških hribih ima reja drobnice (tam se gojijo največ koze) še ta pomen, da se z njo izkoristijo taki pašniki, ki so radi strme lege nepripravi za pašo govedi.

Ovce držimo v prvi vrsti radi mesa, volne in v nekaterih krajih tudi radi mleka, iz katerega se izdeluje mastni ovčji sir (nanaški sir, bovški ovčji sir in istrski »pecurino«).

Bergamoška ovca.

V aprilski številki letnika 1926. piše inž. A. Podgornik o tej ovci sledeče:

»Ta ovčja pasma je doma v gornji Italiji in ima svoje ime po mestu Bergamo. Ker je bergamoška ovca važna tudi za naše kraje in se bo v bodoče gotovo uporabljala tudi za izboljšanje naše domače ovčjereje, naj sledi tukaj kratek opis njenih lastnosti i. d.

Bergamoška ovca je velika. Med evropskimi ovcami je največja. Imenuje-

jo jo radi tega tudi orjaško ovco. Povprečno je 89 do 90 cm visoka, lahko doseže pa tudi visokost enega metra. Sorazmerna z visokostjo je tudi živa teža, ki znaša 70 do 80 kg, rezani ovni dosežejo lahko tudi 100 kg žive teže ali več.

Glava bergamoške ovce je precej velika. Obličje in ušesa pokriva kratka in gosta volna. Čelo, posebno pa nos je izbočen. Ušesa visijo navzdol. Živali obojega spola so brezroge. Vrat je dolg in tanek in je pritisnjen proti koncu. Trup je dolg. Prsa so dobro razvita, prsni koš je prostoren. Križ je kratek. Medenica je široka, kolki so krepki in razviti. Noge so dolge, sklepi močni. Rep je dolg in z volno poraščen. Kakor obličje in ušesa so tudi noge še preko kolen in škočnih členov poraščene le s kratko in gosto volno. Vse ostalo pokriva bela, dolga in srednje fina volna. Dasi je volna le drugovrstna, vendar je ne smemo podcenjevati. Z dvakratnim striženjem v letu se nastriže 2.5 do 4 kg, torej povprečno 3.2 kg volne. Iz volne se izdeluje sukno za vojaško obleko, konjske odeje (koci), sukno po angleškem načinu itd. Ovca skoti pogostoma po dvojé jagnjet (dvojčke) in daja na leto do 180 l mleka.

Bergamoška ovca je skromna, zelo mišičasta, zdrava in utrjena žival. V to jo usposobi način njene vzreje in njenega življenja. Saj se pase tako rekoč celo leto. Del spomladi, celo poletje in del jeseni preživi na planinskih pašnikih ali planinah. Pri iskanju paše je zelo vztrajna. Ne utruje je dolga, strma in slaba pot, ne plaši je nobena strmina in skalovje. Ko ni več paše v planinah, se napoti na zimo v nižino, kjer si išče paše ob strani cest in po slabih pašnikih.

Za izboljšanje domače ovčjereje, bi kazalo vsaj ponekod nabaviti si pred vsem dobre bergamoške ovne. S temi bi plemenili domače ovce z borno volno, kakršnih je še veliko pri nas. Z dosledno križatvijo z bergamoškimi ovni in vztrajnim odbiranjem bi kmalu prišli do bolj velikih ovc in ob enem tudi do ovc z boljšo volno. Tudi za kraje, kjer je že

udomačena bergamoški ovci sorodna in po vsem podobna jezerska ovca, bi bilo zelo potrebno in koristno, ako bi se posestniki ovc nabavili v svrhu osveženja krvi bergamoške ovne.

O izreji jagnel.

Starostna doba, v kateri so ovce godne za plemo, odvisi od ovčjega plemena. Najpoprej so godne mlečne pasme. Te postanejo godne že v starosti od sedmih mesecev, dočim postanejo velike ovce, ki jih gojijo v prvi vrsti le radi mesa in volne, godne za plemo šele v poldrugem in drugem letu starosti.

Najprimernejši čas za pripust ovac k ovnu sta meseca avgust in september. V tem času oplojene ovce se ojnajo januarja in februarja meseca, ker ovca nosi pet mesecev ali 145 do 160 dni. Ovca se poja ponovno po okoliitvi v 6 do 8 tednih. Navadno rodi ovca samo eno jagnje, včasih tudi dvojčke. Trojčki so redkost. Skotitev gre navadno gladko izpod rok in brez vsake pomoči. Po okoliitvi se jagnje pusti pri materi, da ga obliže. Če bi ovca tega ne hotela storiti, se jagnje potrosi z otrobi. Jagnjeta se puste osem tednov sesati, nato se odstavi. V svoji mladosti moramo jagnjeta prav dobro krmiti, ker do sedmega meseca svoje starosti jagnjeta najbolj rastejo in do takrat dosežejo že maksimalno velikost in težo. Na pašo gonimo jagnjeta že lahko prav zgodaj, ker se paše kmalu privadijo in tudi vremenske prilike jim ne škodijo mnogo. Po odstavitvi se jagnjeta moškega spola režejo, ker z režnjo pridobi meso mnogo na okusu in vrednosti. Rezani janjički se dajo tudi bolje odebeliti kakor nerezani ovniči.

Krmljenje in paša ovac.

Pri obilni paši v poletni dobi ni navadno potrebno polagati nič krme ovcam. Zgodaj spomladi in kasno v jeseni se polaga nekoliko krme, v prvi vrsti sena in slame. Ovac ne smemo nikdar paši

po mladih deteljiščih in po mladi travi, ki je rasla na močno dušičnih fleh. Od take paše zlasti če je še vlažna, dobijo ovce napenjanje, od katerega večkrat poginejo.

Krmljenje ovc v letnem času se vrši v hlevu le izjemoma, n. pr. v slučajih kuge na gobcu in parkljih. Pozimi krmi-mo ovce s senom in slamo. Veliko nag-njenje in potrebo kažejo ovce do soli in zato sol v ovčjem hlevu ne sme nikdar manjkati. Najboljša je sol v kosih, katero žival po potrebi liže. Napajanje se vrši v zimskem času dvakrat na dan. Ker ovce rade krmo pohodijo, je najbolje polagati jim krmo v »lojfrance«.

—:—

Vzreja žrebeta.

Kdor hoče konje vzrejati, mora pred vsem vedeti, v katero smer naj jo ubere. Intenzivno obdelovanje zemlje zahteva težke delovne konje. Kdor ima težko zemljo, kdor jo hoče globoko orati, kdor ima težka bremena prevažati, mora imeti težke konje, da izvrši vsa ta dela.

Če je zemlja rahla, zahteva manjši trud in pri lažjih bremenih je lahko tudi konj lažji. Ker imata oba roditelja enak vpliv na potomca, ju je treba torej skrbno izbrati. Z vzrejo pomanikljivega žrebeta so združeni prav tako veliki stroški kakor z vzrejo dobrega žrebeta. Konje-rejec naj stremi za tem, da si izbere popolnoma zdravi živali za pleme. Prav tako važna je tudi konstitucija t. j. telesni ustroj plemenskih konj.

Tik pred žrebitvijo naj se pripelje mati v večji hlev, kjer bosta lahko kobila in žrebe prosto letala okrog. Prva hrana žrebetu bodi materino mleko, ki se radi posebne kakovosti v nobenem slučaju ne sme odfegniti žrebetu, ker mu odstranja smolo. Dojenje se vrši pri starejših ko-

bilah navadno brez posebnih težkoč, pri kobilah pa, ki so se prvič ožrebile, moramo biti večkrat zelo oprezni, ker ne pustijo mati žrebeta do vimena. Ko je pa žrebe enkrat že sesalo, postane mati lju-beznivejša do svojega žrebeta. Mnoge kobile imajo zelo malo mleka, kar seveda ne zadostuje za vzdrževanje žrebeta. V tem slučaju treba dati materi krmo, ki poviša količino mleka. Žrebeta, ki dobe malo materinega mleka, so ovirana v svojem razvoju, a prično tudi prej žreti. Dobro je v tem slučaju dodati krmi nekaj zmečkanega ovs. Dojenje žrebeta traja ponavadi od treh do šestih mesecev. V nobenem slučaju ne smemo odstaviti žrebeta pred tretjim mesecem, ker zaostane sicer žrebe v svojem razvoju.

Krepki razvoj žrebeta zahteva mnogo gibanja v svežem zraku. Čim bolj se lahko giblje na prostem, tem lepše se razvijejo gibalni organi in srce. Ako je srce večje in so mišice dobro razvite, bo zamogla žival v poznejših letih toliko več opraviti. Če dovoljuje vreme in če ni premrzlo, lahko spravimo kobilo z žrebetom na pašo, kjer se prične žrebe kmalu poleg svoje matere paši.

Najmanj enako važna kakor učvrstitev gibalnih organov je utrjenost. Z gibanjem po svežem zraku si jo žrebe pridobiva. Ako ni nobena pašna na razpolago, napravimo na dvorišču ali kje drugje prostor, na katerem se lahko žrebe čez dan naskače. Živali, ki se na ta način vzrejajo, niso tako dovzetne za bolezni kakor one, ki se vzrejajo v gorkem hlevu brez svetlobe in brez vsakega gibanja. Za dobro delovanje kože skrbimo na ta način, da snažimo žrebe in sicer v začetku s ščetko, ker je koža še precej občutljiva in še ni navajena na trdost konjskega česala.

K vsemu temu spada še potrebna ljubezen. Komur manjka ta ljubezen in kdor nima pravega razumevanja za žrebe, naj se sploh ne bavi s konjerejo.

POLJEDELSTVO.

Pridelovanje ajde.

Setev.

Ajda se seje navadno po strnišču okoli sv. Jakoba. V prav visokih goratih in mrzlih krajih pa sejejo ajdo spomladi in sicer v prvi polovici meseca maja, ko se ni bači več poznih slan. Ajda zahteva dobro obdelano in plevela čisto zemljo. Zemljo pripravimo za setev ajde s tem, da zemljišče preorjemo in dobro prebranamo. Ajdi ne prija svež hlevski gnoj, ker s svežim gnojem pognojena ajda sicer bujno raste, a da le bore malo zrnja. Tudi poleže rada. Puste zemlje pa ajda ne mara, zemljišče pa mora imeti dovoljno moči v sebi. Za ajdo so priporočljiva tudi umetna gnojila, ker z umetnimi gnojili pognojena ajda da dosti pridelka. Priporočljiva umetna gnojila za ajdo so superfosfat, kalijeva sol in čilski soliter. Prvega gnojila se potrosi 20 kg na 1000 m², drugega 10, tretjega pa samo 5 kg. Zelo dobro vpliva na ajdo tudi pepel. Tudi to gnojilo se potrosi pred oranjem zemlje. Ajda najbolje dobro uspe, če se seje ob suhem vremenu in v suho zemljo. Seme od ajde ostane 2—3 leta kaljivo, ali vendar je vedno bolje sejati mlado seme. Semena se rabi od 8—12 kg za 1000 m² površine. Seme se po izvršeni setvi plitvo zavleče in v pečenih fleh tudi povalja.

Oskrba ajde.

Ajda pride zelo hitro ven in, če je ugodno vreme, tudi kmalu in dobro obroditi. V početku rabi gorko vreme, a pozneje, ko razvije tretji list pa bolj vlažno. Ob cvetju pa mora vladati lepo in solnčno vreme, ker drugače se slabo oplodi. Tudi pozneje, ko zori, ji velika in trajna vlaga škodi.

Žetev in spravljenje pridelka.

Z žetvijo ne smemo predolgo odlašati, ampak moramo ajdo požeti, čim je večina zrna dozorela. Da bi vsa zrnja dozorela, splošno ne smemo čakati, ker ajda ne dozori hkratu, ampak še za časa žetve cvele. Ajdo žanjemo v začetku septembra. Požeto ajdo povežemo v majhne snopiče, ki jih sušimo zunaj na njivi ali pa v kozolcih, kar je seveda bolje in pravilneje. Če sušimo ajdo na njivi, moramo snopiče postaviti na njivi po dva in dva skupaj v vrste. Ajda da kaj različen in nestalen pridelok, ki je časih prav bogat, časih pa zelo pičel. Na 1000 m² se pridelava navadno 120 do 170 litrov zrnja in 1 in 1/2 do 2 in 1/2 stota slame. En hl ajde tehtava navadno 63 do 65 kg in tudi več, če je bilo zrnje lepo in zdravo.

SADJARSTVO.

Nepovabljeni gosti.

(Iz »Slov. sadjarja«).

Zgodilo se je že, da je drevesničar ostrmel, ko je poleti prišel v drevesnici do hrušk in je na listju zagledal nebroj

črnih, polžkom podobnih živalic, ki so z velikim tekom obirale gornjo kožico in mečo. Ko je bil pred kračkim v tem oddelku, je bilo vse v redu, sedaj pa ta nesnaga preti, da uniči ali vsaj znatno oškoduje vse hruševo drevje. Kak škod-

ljivec bi utegnil to biti? Za nepoučnega je to res težko vprašanje, ki ne ve nanj odgovoriti, nihi ne ve za sredstva, da bi nepridipravo pokvaril tek.

Če tako črno, zdrizasto kepico umijemo, se nam šele pokaže v pravi obliki, namreč kot dvajsetnoga zelenkasto-rumena ličinka s črno glavico, a v prirodi je vedno obdana s črnim zdrizom, in je kaj malo podobna ličinkam. Ti »polžki« so ličinke češnjeve grizlice (*Eriocampa adumbrata*), 5,5 milimetra dolge črne listne ose, nekoliko podobne muhi, a ima štiri krila. Meseca junija odloži samica svoja jajca na gornjo stran listom češenj, hrušk, marelic, črnega trna, in ko se ličinke izvalé, delajo potem škodo največ na hruševem drevju, kjer jih je včasih naravnost ogromno število. Dorastle ličinke gredo v zemljo, v njej prezimijo, spomladi se zabubijo in preobrazijo v grizlice, ki nanovo začno svoje delo.

Včasih te škodljivke pri nas niso poznali. Še profesor Erjavec pravi v »Naših škodljivih živalih v podobi in besedi«, ki jih je izdala Družba sv. Mohorja, na 185. strani: »Za gotovo ne vem, ali se ta škodljivka nahaja tudi po naših krajih. Nemogoče ni, dasi je še nikjer nisem zasledil. Na Nemškem in na Francoskem je prav navadna«. Najbrž češnjeva grizlica tudi tedaj pri nas ni bila tuja, le da Erjavec slučajno ni naletel nanjo, prizadehi sadjarji je pa niso poznali. Kdo bi si pa tudi mislil, da so te črne zdrizaste kepice ličinke; prej bi jih človek imel za majhne polžke. Sedaj imamo češnjeve grizlice več ko preveč.

Iz življenja in preobrazovanja češnjeve grizlice spoznamo, da je škodljiva le ličinka in sicer često v prav izdatni meri. Kako se jim odseda, ko jih na stotine in na tisoče gloda listje! In ker so zeleni listi rastlinam usvajajoči organi, lahko umemo, kako se morajo rastline počutiti, ko se jim uničujejo »želodci«. Žal, da si sadjarji često ne vedo pomagati proti tem škodljivkam. V strokovnih listih čitamo včasih vprašanja, kako bi se jim dalo priti do živega. Toda preden pride vprašanje v list, list v roke naroč-

nikom, nasveti nazaj do uredništva in potem v listu do vprašalcev, so ličinke svoje delo navadno že opravile in nasveti se morejo rabiti šele v prihodnosti — če je bilo sploh nasvetovanih kaj rabnih sredstev.

Proti ličinkam češnjeve grizlice imamo preprosto in zanesljivo sredstvo v tobačnem izvlečku. Enoodstotno raztopino tobačnega izvlečka nalijemo v škropilnico, kakršne se rabijo v vinogradih za škropljenje trt proti peronosperi, ter škropimo napadeno listje po gornji strani tako, da curek zadeva ličinke. Vsaka zadeta ličinka je izgubljena. To delo naj se opravlja v lepem, solnčnem vremenu. Na ta način se najlaže in najgotoveje ubranimo teh nevarljivih gostov.

Zelo se sponese tudi za zatiranje tega škodljivca 1 odstotna raztopina svinčene arzenata v vodi.

—:—

Deset zapovedi o izbiri sadnih vrst.

1. Zavedaj se, da je od pravilne izbire sadnih vrst zavisen ves uspeh v sadjarstvu!

2. Uporabi vsako priliko, da se izvežbaš v spoznavanju najvažnejših sadnih vrst! Vedi, da brez vsaj skromnega pomološkega znanja je umna izbira nemogoča!

3. Čim večji nasad nameravaš izvršiti, s tem večjo pazljivostjo in previdnostjo izpelji izbiro vrst! Posebno upoštevaj podnebje, lego, zemljo in gospodarske odnošaje!

4. Z izbiro začni o pravem času in se ne prenagli! To delo je najvažnejše izmed vseh sadjarskih opravil in zahteva resnega in vsestranskega preudarka.

5. Kupuj sadno drevje le iz zanesljivih in odgovornih drevesnic, nikdar pa ne na semnjih in od prekupcev, ki ne poznajo nobene vrste in ne prevzamejo nobene odgovornosti.

6. Ne sadi nobenega drevesa, ki nima imena! Skrbno pazi, da ne izgubiš tablic in ne pozabiš imen! Drevo brez pravega imena nima popolne vrednosti.

7. Ne sadi nobene vrste, ki je ne poznaš in ne veš, če bo uspevala na tvojem zemljišču! Kar imaš pa drevja, ki nisi zadovoljen z njim, ga nemudoma precepi z znanimi, zanesljivimi vrstami!

8. Izberi kolikor moči malo, pa za-

nesljivih vrst! Malo vrst — velik dohodek! Veliko vrst — veliko dela — malo jela!

9. Išči in izbiraj le take vrste, ki imajo zdravo, krepko rast, ki so neobčutljive in neizbirčne, pa zelo rodovitne!

10. Vobče ne izbiraj najzlahtnejših vrst, ker te so navadno občutljive in izbirčne za zemljo in podnebje; nekatere tudi niso posebno rodovitne!

VINOGRADNIŠTVO.

Solčni ožig.

Trajna suša in trajno pripekanje poletnega solnca vpliva nepovoljno na razvoj trt in često so ti vremenski pojavi vzrok, da grozdje ne dozori ter da ostane drobno in kislo. Ob posebno vročih dneh opazujemo lahko, kako venejo listi in grozdje. Ponoči si sicer zopet opomorejo in se poživijo, a drugi dan že zopet ovenejo. To se ponavlja tako dolgo dan za dnem, dokler ne pride blagodejen dež, ki napije zemljo z mokroto ter osveži ozračje. Ako pa dež dolgo ostane ter zavlada suša, se jagode sušijo ter začnejo odpadati.

Vsi vinogradi ne trpijo enako na suši. Trpežnost trt proti suši pa ne zavisi samo od kakovosti zemljišča, ampak tudi od starosti trt. Naravno je, da so mlade trte bolj podvržene suši kakor stare, ki gredo s svojimi koreniki v velike globočine. Z ozirom na fizikalno kakovost zemljišč pa najbolj trpijo na suši vinogradi s trdo in težko zemljo. V takih vinogradih moramo trte večkrat okopati, da z okopavanjem zrahljamo zemljo, ker znano je, da se rahla zemlja tako naglo ne osuši kakor trda in neokopana zemlja. To si tolmačimo na ta način, da z rahljanjem zemlje razrušimo njeno kapilarno moč. Ta moč, ki vleče petrolej v stenju svetilke navzgor, vpliva enako tudi na vlogo v zemlji ter jo vleče od grudice do grudice na površje zemlje.

Se večjo škodo kakor suša, prizadenejo trti lahko pekoči solčni žarki. Opečeno trtno listje se začne od roba proti sredini sušiti in navzgor proti sredini zavijati. Ta pojav sliči zelo peronospori, ali ga je vendar zelo lahko ločiti, ker ni opažati na istih nobenih glivičnih naselbin v obliki sivih madežev. Jako pogibelno pa vplivajo lahko pekoči solčni žarki na grozdje, ki je močno izpostavljeno solncu. Od solčnih žarkov prizadete jagode porjavijo in izgledajo, kakor da bi bile opečene oziroma oparjene. Obolele jagode včasih odpadejo, ne da bi se posušile, včasih pa ostanejo na grozdu, kjer se popolnoma posušijo ter šele nato odpadejo.

Pekoče solnce pa ne vpliva vselej tako hudo in usodno za grozdje. Velikokrat se na jagodah stvari samo neka rjava prevlaka, ki izgleda tako, kakor da bi bila iz plutovine. Ta prevlaka v obliki kožice se da od jagode olupiti, vendar pa ostane pri tem jagodna kožica nepoškodovana. Take jagode tudi ne odpadejo in ni drugače ne trpijo.

Včasih pa od solnca ožgane jagode tudi počijo, da se v nastali brazgotini pokažejo pečke. Vendar so ti slučajni redki.

Solčni ožig se kaj rad pojavi na grozdu, ki je bilo radi odstranitve listov in mladik pri mandanju postavljeno nenadoma iz sence na solnce.

(Po knjigi Babo-Mach).

MLEKARSTVO.

Preizkušanje mleka s smetanomerom.

Radi razmerno nizke cene v primeri z drugimi aparati za preizkušnjo mleka in radi preprostega poslovanja z njimi, imajo pri nas mnoge mlekarne smetanomere v rabi. Smetanomer ali kremometer je izumil Chevalier (izg. ševalje) in se po njem tudi imenujejo Chevalierjev kremometer. Ta smetanomer je približno 20 cm visok in 4 cm širok valjast stekler kozarec, ki ima od zgornje prve tretjine nekako do dna kozarca v steklo vrezano lestvico, ki je podeljena na sto enakih delov. Najzgornejša črta je zaznamovana z ničlo, a najspodnejša bi bila zaznamovana s 100, ako bi smetanomerji imeli vrezano popolno lestvico. Radi nepotrebnosti je namreč lestvica zaznamovana samo do polovice, t. j. do 50 in ostalih 50 delov do 100 je izpuščenih. Pri nas rabijo nekatere mlekarne tudi manjše in ožje smetanomere, a ti ne kažejo zanesljivo.

Kakor pove sama beseda, služi smetanomer za merjenje količine smetane v mleku in ne za merjenje maščobe. Ta trditev se bo marsikateremu zdela smešna in nerazumljiva, ker mislil si bo, saj sta vendar smetana in maščoba eno in isto. To pa ni res, ker smetana vsebuje razven maščobe še več drugih mlečnih sestavin in sicer ne vedno v enaki meri, in tudi maščobne kroglice, iz katerih sestoji maščoba, niso vedno enako velike. Velikost maščobnih kroglic zavisi mnogo od toplote mleka med izločanjem sme-

tane in od velikosti teh kroglic je mnogo odvisna količina smetane. V mrzlih prostorih se izločanje smetane veliko počasnejši vrši, a smetane se dobi več kakor v toplih prostorih, a zato je smetana redkejša. Razen tega pa ne naredi vsako mleko, če tudi enako masno, enake količine smetane, ker znano je, da mleko, ki je bilo pri prenašanju ali prevažanju močno pretreseno in premetavano, naredi manj smetane kakor ono, ki je stalo pri miru. Iz tega je razvidno, da iz količine smetane, ki jo pokaže smetanomer, lahko sklepamo samo, koliko približno ima merjeno mleko maščobe. Navadno se računa, da odgovarja 10 črtic na smetanomeru trem in pol odstotkom maščobe. Za vsak slučaj pa se izračuna takole: Dobljena številka se omnoži z 3 in $\frac{1}{2}$ in deli potem z 10. N. pr. $12 \times 3.5 = 42$, $42 : 10 = 4$ in 2 desetinki.

Čeprav ni dobljena količina maščobe, popolnoma pravilna in zanesljiva, je vendar uporaba smetanomerov za male mlekarne priporočljiva, ker bolje je izvrševati preizkušnje vsaj s smetanomerom, kakor pa opuščati vsako kontrolo mleka.

Preizkušnja s smetanomerom se izvrši takole: Mleko se najprej v posodi dobro premeša in potem se nalije v smetanomer natančno do črtice, zaznamovane z ničlo. Nato se pusti smetanomer 48 ur popolnoma pri miru stati in sicer če je le mogoče v prostoru, ki ima 15 stop. C, ker pri tej toploti smetanomer najbolje kaže.

J. Ušaj.

ČEBELOREJA.

Poletno čebelarenje.

Kakor hitro zapoje na travnikih kosa svojo pesem in odcvete pitomi kostanj,

je s čebelno pašo v naših vinorodnih krajih pri kraju. Tega dejstva se mora v teh krajih zavedati vsak čebelar in skleniti mora, kaj mu je storiti. Možnosti sta

dve; ali ostati doma in napraviti bilanco ali pa riskirati stroške za prevoz in odpeljati čebele na pašo. Kakó mora ravnati v prvem in kako v drugem slučaju, mu povedo sledeča navodila:

Poletno čebelarenje v stalnem čebelnjaku.

V krajih, kjer cvete radi suše in pokosenja travnikov le malo kaka rastlina in če tudi cvete, le malo ali nič ne mede, čebele poleti samo lenarijo in izletajo iz panjev le po vodo. V panjih se medene aloge krčijo in tudi čebel je vedno manj. Taj mora storiti torej čebelar, da mu čebele po najpotrebnejem ne bodo trosile medu? V prvi vrsti mora pravočasno preprečiti preveliko razmnožitev zalege, a časa kasno-pomladanske paše. Ta zalega, ki je kakor znano šele po tridesetih dneh sposobna za nabiranje medu, doseže to sposobnost tedaj, ko ni več paše. Načinov za preprečitev oziroma za omejitev zalege je več. En način je ta, da se matice za časa kasno-pomladanske paše pobijejo, ali za nekaj časa zaprejo v kletke. Drugi način je ta, da se zmanjša vališče. To zmanjšanje vališča se izvrši ali z ločilno desko, kakršno imajo Alberti-Znideršičevi panji, ki so jih naši čebelarji dobili svoj čas na račun vojne škode iz Nemčije, ali pa s tem, da se iz medišča prenesejo z medom napolnjeni okviri v vališče. Veliko pomaga tudi, da se pravočasno izprazni medišče ter da se zapre dohod do njega. Jako važno je tudi v krajih, kjer je paša na pitnem kostanju, da se izprazni medišče že pred cvetenjem kostanjev, ker drugače se kostanjev med pomeša z drugim pomladanskim medom, kar zelo škodi kakovosti, ker kostanjev med je zelo granek in temen. Čebelarji, ki ostanejo na mestu, naj od srede junija naprej splošno več ne odpirajo drugič medišč, ker ni upanja, da bi jih čebele drugič napolnile. Kdor nastavi drugič medišče, bo dosegel tudi to nepriliko, da ne bodo

imele čebele dovoljno medu v plodišču, a v medišču ga bo tako malo, da se Irčanje ne izplača. Ko ponehuje paša, čebele skrčijo tudi same zalego, ali tega ne smemo čakati, ker je potem že prepozno. V krajih, kjer je paša na ajdt močna, smo pa kar prisiljeni, čebele po končani glavni paši kam peljati na pašo, ker drugače je nemogoče zadržati do tedaj panje dovolj močne in obljudene, kar je za izkoriščenje paše nujno potrebno.

Ob poletni vročini rabijo čebele dosti vode. Zato moramo v slučaju, da ni v bližini čebelnjaka prikladne vode, napraviti pred čebelnjakom napajališče za čebele. Najboljše napajališče je skleda z malo osoljene vode, na kateri plava malo slamnatih palčic, da čebele najdejo na njih opore. Za časa poletnega pomanjkanja paše pa moramo posebno gledati na to, da ne privabimo čebelaroparic v čebelnjak. Zlasti ne smemo manipulirati z medom v bližini čebelnjaka in ga razsipati po fleh. Varujmo panje v poletni vročini pred pekočimi solničnimi žarki, kar storimo lahko z zasenčenjem. V panjih, v katerih je dosti trotoev, moramo trote pomoriti. Najlaže jih pomorimo in polovimo s trotolovkami, ki so opremljene s Herzogovo matično mrežo. Te trotolovke ne ovirajo nič čebel pri izletu in vletu in tudi žrel ne mašijo preveč, kar se od drugih trotolovk ne more reči. Delujejo zanesljivo in zato so praktične in priporočljive.

Priprava, prevóz in postavljanje čebel na pašo.

Najprej mora čebelar poizvedeti pri zanesljivih in razumnih ljudeh, kje bi bila najboljša paša in najboljše mesto za postavljanje panjev. Potem mora prositi za dovoljenje pri občini in zneniti se mora s posestnikom dotičnega zemljišča, kjer hoče postaviti čebele. Ker je mnogo čebelarjev neveščih, kje je kdaj čebelna paša, bi bilo najbolje, da čebelarji sestav-

vijo nekak kataster čebelne paše z navedbo kraja, časa in rastlin, ki pridejo za pašo v poštev.

Preden naložimo panje na voz, moramo storiti sledeče:

Panjem, ki imajo dosti medu, odvzamemo med in ga pustimo v njih samo toliko, kolikor bi ga bilo potrebno na paši, če paše ne bi bilo. Slabiče ne vozimo na pašo, ampak jih združimo prej. Istofako ne smemo nalagati rojev, ki niso še dovršili satovja, ker nedograjeno satovje se na vozu radi potreslajev kaj rado odtrga in polomi. Če pa hočemo kljub temu voziti tudi take panje na pašo, moramo zamenjati nedovršene satnike z dovršenimi iz drugih panjev. Čebele naložimo na voz najprimernejše zvečer. Žrela zamašimo z luknjičastimi zatvornicami, a vrata odstranimo ter jih nadomestimo s kosom tkanine. Vrata lahko pustimo na panjih le tedaj, če so opremljena s posebno velikimi zamreženimi zračniki ali odušniki. To se na vsak način pri prevozu mora upoštevati, ker drugače se čebele pri prevozu zadušijo, ker za časa prevoza rabijo čebele radi vznemirjanja mnogo več zraka kakor drugače. Dobro je tudi poprskati skozi okna na panjih čebele z vodo, preden jih odpeljemo. Prevoz se mora vršiti le po

noči in na vozovih, ki imajo dobre zmeti. Panje je naložiti tako, da stojijo satniki vzporedno z ojesom. Paziti moramo tudi, da panjev ne naložimo tako, da bi bil oviran dostop zraku v panje. Voznik naj vozi previdno in počasi. Ko se pride na določeno mesto, je treba panje postaviti na mesto in žrelo takoj odpreti. Prej se pa pihne nekaj dima vanje, da se čebele pomirijo. S tem so čebele na paši in čebelar nima drugega opravila več, kakor da jih izroči v varstvo kaki zanesljivi osebi, ki kaj razume iz čebelarstva. Razumljivo je, da mora čebelar svoje čebele na paši večkrat obiskati in pregledati.

Poleti se prevažajo čebele pri nas v kraje, kjer še ni bila košnja, v gozd z upanjem, da bo medila jela in smreka, v močvirne kraje v Furlanijo, kjer cvetejo močvirne rastline, na Kras in Cerkljansko na ajdo ter pozneje v jeseni na jesensko vresje v gozdnih krajih.

Končno bodi omenjeno, da upravičeno pričakujejo radi dejstva, da je v naših krajih mogoče uspešno čebelariti le tedaj, ako se čebele prevažajo na pašo, vsi naši čebelarji, da bi se čebelarski zakon, ki vsebuje naredbe glede prevažanja, končno začel z vso resnostjo izvajati.

Just Ušaj.

GOSPODARSKI KOLEDAR.

Julij.

Poljedelstvo: Da ne bo krompir umazan in da se izogneš gnitju, izoravaj ga le ob suhem vremenu. Glavni čas žetve je tu. Najbolje je, da požanješ žito, ko je slama popolnoma porumenela in se zrnje ne da več raniti z nohtom. Ako pustimo žito popolnoma dozoreti, lahko mnogo zrnja izpade in se poižgubi. Posebno velja to za pšenico, še bolj pa za oves. Le za seme namenjeno žito naj po-

polnoma dozori že na stebalu. — Podorji strnišče takoj, da se zemlja ne osuši in ne izgubi svoje godnosti. Za zgodnjim krompirjem in žitom se seje činkvanti, ajda, repa itd. Sade se pozni kapus in vrzote. Ob priliki, ko osipaš turšico, jo tudi pognoji z dušičnatim gnojilom, ako potrebno. V tem mesecu lahko seješ za zeleno krmo turšico ali kaj drugega.

Živinoreja: Pazi, da daješ živini le zdravo in nepokvarjeno zeleno krmo. Posebno skrb moraš posvetiti v tem

času, ko je vse polno dela, tudi vprežni živini. Nakrmi jo dobro in v redu vsaj zvečer in zjutraj, ako ni dovolj časa čez poldne. Ne pokladaj živini presvežega in nevrežanega sena. Se nepokipelo in nevrežano seno more škodovati živini in povzročiti bolezni v prebavilih. Kojem ne krmi svežega ovsenega zrnja. Iz hleva čisti redno gnoj, ki ga dobro stlači in pokrij na gnojniku. Zafiraj nadležni mrčeš. Perutnino pusti po odžetem žitu na štrnišče, da pobere izpadlo žitno zrnje in pride tako do močne in cene hrane.

Čebelarstvo: Oni čebelarji, ki bodo trčali, naj opravljajo ta posel takrat, ko je vsaj polovica satnikov pokrita. Prezgodaj trčan med je preveč voden, je manj vreden na trgu, in se rad skvari. Satnike jemlji iz panja, ko je že vse pripravljeno za trčanje, ker iz gorkih satnikov ti se med hitro izcedi. Iztrčane satnike pa moramo vtakniti zopet v medišče, da jih čebele izližejo in očistijo. Če je paša nehala, trčajmo le v zaprtem prostoru, drugače nas bodo čebele pri delu nadlegovale. — V hudi vročini je dobro panje nekoliko zasenčiti. Ker rabijo ob vročih dneh čebele mnogo vode, dajmo jim jo na razpolago kje v bližini čebelnjaka. — Rojenje moramo preprečiti. Pozni roji pa niso priporočljivi, ker se le težko vzdržijo. — Kdor se šteje že med večje čebelarje, naj ne zabi priskrbeti si nekaj rezervnih matic v matičnicah. Sedaj je zadnji čas zato. — V nekaterih krajih je sedaj paša popolnoma prenehala. Kdor vozi na pašo, naj bo pri prevažanju previden. Posebno začetniki. Pri žrelu naj bodo zapahi dobro pritrjeni, kakor tudi zadnja vratica v panju, drugače se ti more med vožnjo pripetiti kaj neprijetnega.

Kletarstvo: V kleti v tem mesecu ni posebnega dela. Pazite na hlad v kleti.

Vinogradništvo: Kdor je pravočasno žveplal in škropil, mu peronospora in oidium nista napravila škode. Škropljenje in žveplanje se mora nadaljevati, da ob-

varujemo vinograde nadaljne škode. Kdor je cepil v zeleno, naj ne zabi škropiti tudi cepičev, ki so peronospori bolj podvrženi kakor stare trte. Nekateri cepijo v tem mesecu trte v oko. Način tega cepljenja trf se je v Brdih precej udomačil. Na ta način pocepimo lahko tudi one divjake, ki se niso, cepljene v zeleno, prijele.

Sadjarstvo: V sadovnjaku je zatiranje škodljivcev najvažnejše delo v tem mesecu. Škodo nam delajo listne uši, gosenice, ličinke in nekatere glivice, zlasti rja. Listne uši zatiramo s tobačnim izvlečkom in s kvasijevimi trskami, gosenice in ličinke pa s svinčnim arzenijatom. Izmed gosenic je zdaj najbolj škodljiv tako zvani pedic ali mera, zlasti na črešnjah, kjer žre listje. Na črešnjah dela tudi škodo majhna, polžku podobna ličinka od listne ose. Ta ličinka objeda črešnjevo listje, puščajoč vse žilice in spodnjo plast lista na miru. Objedeno listje postane ko tenčica prozorno. Od teh dveh škodljivcev napadene črešnje rodijo v prihodnjem letu slabo. Zato pokončujte pridno ta dva škodljivca. Proti obema je poškopiti črešnje z 1 odstotno raztopino svinčenega arzenijata v vodi. Če pa črešnja boluje na rji, porabite mesto vode brozgo modre galice, tako, kakor jo rabite proti peronospori. Skrbimo prav dobro za črešnje.

Vrtnarstvo: Na proste lehe presadi jesensko solato, jesensko endivijo, karfijol, brokol, kapus, sej pa nizki fižol za jesensko stročje, pozne kumare, radič, navadno repo in proti koncu meseca tudi motovilec. Da bo motovilec bolje kalil, pokrij z njim posejane lehe z vejevjem, listjem, s slamo ali starimi vrečami. Paradižnike zakoliči in jih priveži ob kól ali pa napni žico in jih priveži ob isto. Preščipavaj paradižnikom pridno zakotne poganjke. Proti smodu škropi ponovno paradižnike z 2% raztopino modre galice in apna. Pobiraj skrbno zrelo seme razne zelenjave, označi vsako seme in hrani ga v suhem prostoru. Zrelo čebulo

in česen izruj in spravi v suh in zračen prostor pod streho. Gredice prekopaj in pognoji. Na jagodnih lelah prikrajšaj poganjke.

Travništvo: Košnja travnikov je v polnem firu. Vidi se, da živinorejci čim dalje bolj upoštevajo vrednost pravočasne košnje travnikov v svrhu dobave redilnega in tečnega sena.

Cvetličarstvo: Vrtnice so večinoma že odcvetele. Odcvele cvete porežimo sproti. Vrtnice okuliramo na speče oko.

Razne letne cvetlice so v najlepšem cvetju. Beli limbar ali lilija in njegove barvane sovrstnice zvončnice, ostrožniki, poletni nageljni, begonije in druge cvetlice se nam kažejo v vsej svoji krasoti. — Dalje privežemo h kolom, da nam jih ne polomi veter ali kak naliv. — Sejmo razne trajnice in dvoletne cvetlice kakor: mačehe, poročnice, zvončke, turške nageljne in marjetice. Posejane prostore pokrijmo z vejami ali s slamo, da hitreje in enakomerno kalijo. — Sobne rastline oskrbujmo tako, kakor je bilo povedano za mesec junij.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Št. 60. — Vprašanje: R. T. v S. V naši mlekarni se je zgodil ta-le slučaj: Neki član nam je prinesel mleko, ki je imelo samo 2 in $\frac{1}{2}$ odstotka toščice. Ker mlekarna plačuje svojim članom mleko po najnižji stopnji toščobe, se je temu protivil dotični član, rekoč, da se je prav tišti dan, ko se je njegovo mleko merilo, njegova krava pojala. Ali je to res mogoče, da daje krava ob pojanju tako malo masno mleko in če je res, povejte nam, kaj nam je v takem slučaju storiti.

Odgovor: Ko se krave pojajo, dajejo navadno manj mleka, ki je tudi navadno manj masno kakor drugače ob normalnih prilikah. Zato je najbolje, da se v takih slučajih prepričate, če se je krava prizadetega člana res pojala. V tem slučaju ne upoštevajte podalkov mlečne preizkušnje, ampak napravite čez nekaj dni novo preizkušnjo. S takim postopanjem mlekarna ne bo utrpela občutne škode, ker takoj, ko pojanje poneha, daje krava zopet normalno količino mleka.

Št. 61. — Vprašanje: Isti vpraša: Mleko nekega člana smo morali zavrnilti, ker se je vleklo kakor slina. Kaj povzročuje tako mleko?

Odgovor: Nečistost in nesnaga v hlevu, nesnažna posoda za molžo in prenos mleka in tudi nesnažno korito za napajanje je vzrok tej bolezni mleka. Včasih je mleko vlečljivo in sluzasto takoj, ko se namolze, včasih pa postane šele pozneje sluzasto.

Št. 62. — Vprašanje: Z. L. v N. vpraša: Imam psa volčje pasme, ki je izvrsten čuvaj. Ta pes pa ima ranjeno in krvaveče uho in grozno cvili. Kako naj pomagam ubogi živali, ki tako zvesto čuva mojo hišo?

Odgovor: Če vam je mnogo ležeče, da pes ozdravi, pokličite najbolje živinozdravnika, drugače pa poskušajte s sledečimi sredstvi: V dvajsetih gramih terpentina raztopite 5 g kafe in tej raztopini pridajte 10 g praška od aloe, ki ga dobite v lekarni. S tem sredstvom namažite rano na ušesu in povežite uho s čistim ovojem.

Št. 63. — Vprašanje: G. J. v F. vpraša: Na goriškem zelenadnem trgu prodajajo zgodaj na spomlad zelenjavo, ki ji pravijo brokoli. Ta zelenjava meni zelo ugaja in zato bi jo rad tudi jaz prideloval doma.

Odgovor: Brokoli se sejejo v mesecu maju in juniju. V juliju in avgustu se potem presadijo na stalno mesto, kjer ostanejo čez zimo. Spomladi začnejo delati cvetno glavo. Seme od brokolov se mora pridelovati v zaprtem prostoru, ker se drugače skriža z drugimi sorodnimi rastlinami (ohrovt, repa, kapus itd.) in je zato drago. Dobite ga v Gorici pri tvrdki »Vinoagraria«.

Št. 64. — Vprašanje: — K. B. v A. vpraša: Nisem vinogradnik, ker naš kraj ni za gojitev vinske trte, toda pred hišo imam precej velik lažnik katanje. Iz grozdja naredim vsako leto vino za domačo pijačo, ali to vino se mi vsako leto na spomlad skisa ali kako drugače pokvari. Kaj mi je storiti, da se mi to v prihodnosti ne bo več zgodilo?

Odgovor: Ko bo v jeseni mošt na tropinah kipel, skrbite z dnevnim poflačenjem tropin, da se te ne bodo vzdignile na vrh kipečega mošta, ker se drugače skisajo. Čez 4–5 dni kipenja odločite mošt v zdrav in čist sod, katerega morate prej dobro oprati z vrelo vodo in sodo. Ko kipenje poneha, skrbite, da bo sod poln in dobro zaprt. V januarju mesecu preočite vino v zdrav sod, katerega morate prej malo zadimiti z žveplnim dimom. Ob enem raztopite v nekoliko vina na vsak hl vina 5 dkg citronske kisline. To raztopino pomešajte med vino. Ta dodatek močno poveča kakovost vina in ga napravi tudi bolj trdnega proti boleznim. Morda so tudi vaši sodi skisani in drugače pokvarjeni. Če so skisani ali je vino v njih kdaj zavrelo, morate sode temeljito in večkrat oprati z večjo količino vrele vode in sode.

Št. 65. — Vprašanje: — J. S. vpraša: Slišal sem o neki novi breskvi, ki jo imenujejo Halle ter jo zelo priporočajo in hvalijo. Kakšna je ta breskev in katere dobre lastnosti ima?

Odgovor: Sad te breskve, ki je ameriškega izvora, je zelo velik, okrogel, rumen in rdeče nadahnjjen. Meso je rume-

no, trdo, sočno, sladko in se loči od kosti. Velika prednost te sorte je tudi ta, da zadobi sad že cel teden pred dozorelostjo lepo in zapeljivo barvo. Zato je mogoče potrgati sad nekaj dni pred dozorelostjo, kar zelo povoljno vpliva na trpežnost sadu pri prevozu, za katerega je ta sorta že tako trpežna. Zori v avgustu.

Št. 66. — Vprašanje: — D. C. v Č. vpraša: Kupila sem lansko zimo nekaj hijacint in tulipanov, ki so jako lepo prav zgodaj spomladi cveteli. Kako naj ravnam zdaj z njimi in kdaj jih moram presaditi?

Odgovor: Pravilno se ravna s hijacintami in tulipani tako-le: ko cvetlice odcvetejo, se še nekaj zalivajo. Potem se pa začne vedno manj zalivati in se pusti, da se listi posušijo. Še bolje pa je zakopati lonec s cvetlico vred do roba v zemljo na vrtu. V avgustu se vzame čebula iz zemlje in se zakoplje nekaj tednov v prav suh pesek. Sredi meseca septembra se vsadi čebula v 12 cm širok lonec in sicer le plitvo do polovice čebule globoko. To velja seveda le za hijacinte, ker čebule tulipanov morajo priti še par prstov pod zemljo. Tako vsajene čebule se zakopljejo z loncem vred 5–8 cm globoko pod zemljo in sicer na prostem. V začetku decembra se vzamejo lonci s čebulo iz zemlje ter se lonec postavi v zmerno toplo sobo ali pa na okno. Če tako ravnamo s hijacintami, bodo hijacinte že v januarju ali februarju cvetele in naravnost bodo jako lep in na visokem peclju razvit velik cvetni grozd.

Št. 67. — Vprašanje: — A. Č. iz Loga vpraša: Imam 4 leta staro kravo, ki je bila dozdaj popolnoma dobra za molžo. Zdaj pa je nenadoma postala hudobna in se pusti molsti samo do polovice mleka. Kaj je krivo temu, in kaj naj storim?

Odgovor: Če ni opaziti na vimentu nobenega bolezenskega pojava (oteklo vime, mlečni kamenčki itd.), tedaj zadržuje krava mleko le radi živčne razdraženosti. Večkrat smo že pisali, da pri

dotoku mleka v vime igrajo veliko ulogo živci in zato je razumljivo, da krava, če so živci oboleli ali razdraženi, zadržuje mleko. Zato je najbolje, da postopate s kravo pri molži ljubeznivo. Nikakor pa ne kričite nanjo! Če to ne bo pomagalo, obrnite se na živinozdravnika, da ugotovi vzroke zadržanju mleka.

Št. 68. — Vprašanje: — A. L. v V. piše: Pred vojno sem gnojil svoj pašnik s Thomasovo žlindro in vedno z dobrim uspehom. Zdaj po vojni sem ta pašnik zopet pognojil in sicer enkrat s Thomasovo žlindro in enkrat s superfosfatom, ali vselej brez vsakega uspeha. Kaj je temu vzrok?

Odgovor: Najbrž bo vzrok neuspehu gnojenju pomanjkanje apnenca v zemlji. Potrosite zato to jesen po travniku $1\frac{1}{2}$ stota živega apna v prahu na vsakih 1000 m² površine. Thomasova žlindra in superfosfat pa ne delujeta v sušnih letih in zato pomislite, če ni bila morda suša vzrok neuspehu.

Št. 69. — Vprašanje: — I. O. v D. je kupil pri čebelarški zadrugi v Ljubljani razstojišča za A. Žnideriščev panj. Ta razstojišča so za 10 satnikov, a so samo 37 cm dolga in ne $38\frac{1}{2}$, kakor piše Humeck v svoji knjigi, da bi morala biti. Odgovorite mi, ali so ta razstojišča uporabna, ali ne.

Odgovor: Ta razstojišča so uporabna, ker skrajne mere za širino satnikov so od 22–25 mm in razdalja za ulice med njimi pa od 11–15 mm.

Št. 70. — Vprašanje: — C. I. iz B. — Že tri leta je, odkar je moj sosed skopal pol metra globok jarek tik mojega travnika. Radi dežja in ledu je zemlja razpadla ter je zato mejnik padel v jarek.

Odgovor: Trojna rešitev se Vam nudi. 1. Skušajte se mirno pobotati s sosedom, da obnovi prejšnje stanje. 2. Ako je škoda oziroma trud za vzpostavitev majhen, vzpostavite sami mejnik. 3. Lahko tožbenim potom prisilite soseda, da vzpostavi prvotno stanje. Seveda tožba je tožba.

GOSPODARSKI DROBIŽ.

Davčne olajšave za družine s številnimi otroki.

Vse občine v naših krajih so popisovale zadnje čase družine z nad 7 otroki. Marsikdo nas je vprašal, ali bodo dofitne družine prejele kako nagrado ali da če pomeni ta popis že pričetek napovedanih davčnih olajšav. Pri tem popisu se ni šlo ne za eno ne za drugo, ampak je bil popis le čisto statističnega pomena.

Izšla je pa v »Ljudnem listu« z dne 22. junija pod št. 1312. pošlava z dne 14. junija 1928., ki določa davčne olajšave za mnogočlanske družine.

Olajšave stopijo v veljavo s 1. julijem 1928.

Izšel bo pa še poseben kr. odlok, ki bo vseboval natančna navodila glede izvajanja poslave.

Za naše revne kmetijske in obrtniške družine z mnogimi otroki veljajo sledeče odločbe:

Ne plačajo:

1. občinskega davka na patente,
2. družinskega davka,
3. živinskega in kozjega davka,
4. sindakalnega davka,
5. šolskih taks,

a) družine z živimi desetimi otroki, ki se morajo še vzdrževati,

b) družine, katere so imele 12 otrok, od katerih je še najmanj 6 pri življenju in potrebnih vzdrževanja. Uradniške družine so deležne navedenih davčnih oprostitvev že s sedmimi otroki.

Pri oprostivih od šolskih taks se pa ne gleda, koliko otrok je še ostalo pri življenju.

Postavno določene davčne olajšave pomenijo za številno, mnogočlanske slovenske kmečke in obrtniške družine precejšnjo olajšavo pri občinskih davkih. Sporočili bomo v našem listu, ako bo treba prizadetim vložiti kako posebno prijavo, ali pa ako jim bodo kar uradno odpisani navedeni davki.

—:—

Navodila goriškega kmet. urada glede obveznih naznanil omlačenega žita.

Kmetijski poštovalni urad v Gorici je izdal sledeča navodila glede obveznih naznanitev omlačenega žita:

Osrednji statistični urad je v dogovoru z načelnikom vlade določil sledeče:

1. Tekom tega meseca morajo lastniki mlatilnic naznaniti goriškemu kmetijskemu uradu (Cattedra Ambulante di Agricoltura per la prov. di Gorizia) stroje, ki se bodo rabili pri letošnji mlatvi, ter ime, priimek in bivališče osebe, ki bo te stroje vodila.

2. Kmetijski urad bo izdal vsakemu lastniku za vsako mlatilnico posebno dovoljenje, ki ga bo treba izročiti strojevodji, da ga ta lahko pokaže na vsako zahtevo. Noben stroj ne bo smel delovati, če ne bo imel lastnik zanj dovoljenja.

3. Vsak vodnik mlatilnice je dolžan naznaniti kmetijskemu uradu v Gorici (via Trieste 43), količino omlačenega žita, in sicer v kvintalih — ter ime, priimek in bivališče posestnika, čigar je žito, — in površino zemlje, na kateri je žito raslo.

Vse to bo treba beležiti v zato pripravljen seznam, ki se bo delil v dva dela. En del se odtrže in se izroči lastniku žita, drugi del pa se pošlje na kmetijski urad.

Omenjeni sezname se dobe pri kmetijskemu uradu.

Kmetijski urad opozarja vse one, ki bi se teh določb ne držali, da se jim lahko odvzame dovoljenje za mlatev.

—:—

O pridelovanju paradižnikov (pomodorjev).

Obdelovanje paradižnika je na vrtu prav preprosto. Najzgodnejše vrste se v gorki in solčni legi popolnoma razvijejo, dočim plodovi, ki se potrgajo zeleni, ko nastopi mraz, pozneje kmalu dozori na oknu ali v kakem drugem gorkem prostoru. Paradižnik ne daje samo izvrstne juhe, izborne omake in delikatnega kompoča, ampak tudi izredno okusno poživljajočo solato, in sicer sirov, razrezan v ploščice z kisom, oljem in soljo, mnogo popra in nekoliko sesekljane čebule. Seje se koncem marca ali aprila v toplo leho ali pa v zaboječke, ki jih postavimo med solčna okna. Čez štiri tedne se presadi posamezno v majhne lončke, odkoder se prešadijo sadike ne pred koncem maja in z nepoškodovanimi korenkami na prosto, približno po 70 cm vsaksebi. Lega bodi gorka in solčna, zemlja prerahljana, močno in dobro pognojena. Ob suši zalivaj veliko. Ko so rastline visoke dve pedi, priveži jih v obliki pahljače na med seboj zvezane palice in količke in jih poreži na tri do šest mladik. Vršički teh mladik se tudi odščipnejo. Ko začnejo zoreti prvi plodovi, odstrani vse stranske mladike in tudi en del listov, da s tem izpostaviš liste solncu, kar pospeši njihov razvitek in dozorenje.

—:—

Kan ali vinski cvet.

Poleti napravi skoraj vsako vino, ki ima izpod 12 stop. alkohola, in ki ni v polnem sodu, na svoji površini kan ali cvet. Naši vinogradniki so se te vinske bolezni toliko navadili, da se je veliko ne bojijo. Večina splošno misli, da je kan znak pristnosti vina. Ker mislijo, da kan ni škodljiv, se tudi nič ne brigajo, da bi vino ozdravili. To pa je zelo napačno, ker dokazano je, da kan vinu škodi. Kan napravlja iz alkohola vodo in ogljenčev plin. Zato postanejo vina, ki imajo mnogo kanu na površini, vedno bolj in bolj šibka in prazna. Ker se to godi na površini vina, vino zlasti pri vrhu ošibi. Radi ošibitve vina, pa postane vino manj odporno proti drugim boleznim, zlasti proti kisu in birsi in zato tudi je nevarno, da vino, ki ima kan, tudi drugače oboli in se pokvari. Če se za vino, ki ima kan, dolgo ne zmenimo, postane kan na vinu debel in težak ter pada polagoma na dno. To vinsko bolezen je najbolje s pravilnim ravnanjem z vinom splošno preprečiti, da se ne pojavi. To storimo s tem, da držimo vina vedno v polnih sodih in dobro zaprto ter nekoliko zadimljeno z žveplom. Vino, ki ga rabimo za domačo rabo, moramo pretočiti v majhne sode ali pa tudi v steklenice. Nastaviti velik sod za domačo rabo je zelo napačno, ker se vino v njem prej pokvari, kakor sod izpraznimo. Če ne moremo drugače, pa moramo praznoto nad vinom večkrat nekoliko zadimiti z žveplom, ali pa moramo zliti na površino previdno malo finega olja ali nekaj vinskega špirifa.

—:—

Cvetlična semena s trdo lupino.

Nekatera cvetlična semena imajo silno trdo lupino in radi tega dolgo ne kalijo. Nekatera semena (n. pr. od muze, kane itd.) leže v zemlji po več mesecev ali celo vse leto. Ako taka semena

v kaki posodi nenadoma poljemo s kropom, ki ga moramo pa takoj zopet odliči, jim lupina počí, radi česar potem laže izkale. Popolnoma izključeno je, da bi se s tem seme kaj oškodovalo, ako le krop takoj odlijemo.

—:—

Zgodni korenček.

Kdor hoče imeti drugo leto prav zgodaj sveže korenje, naj ga seje že v začetku oktobra. V to svrhu izberemo dobro pregnojeno gredico, ki jo globoko prekopamo. Ko jo obsejemo, jo najprej pohodimo, da se zemlja vleže in potem potrosimo na tanko s kompostom ali predelanim kratkim gnojem. Ta odeja varuje nežne rastlinice pred pozebo in srežem. Za naš namen je nanteško korenje najprimernejše.

—:—

Crvivost v sapniku pri kokoših.

Ta bolezen je v toliko nalezljiva, ker izkašljejejo kokoši črve, ki pridejo tako potem v sapnik drugih kokoši, ter jih s tem okužijo. Bolezen povzroča sapniški črv (*Synagamus trachealis*), ki se naseli v sluznicah sapnika, srka iz njih kri ter povzroča vnetje. Obbolele kokoši zijajo pogostoma in opazovalcu se zdi, da lovijo sapo. Večkrat tudi zakašljajo. Velike krepke živali prenesejo laže to bolezen nego mlajše in šibkejše, ki kmalu poginejo radi zadušenja. Zdravljenje bolnih živali je zelo težavno, ker še do danes ne poznamo sredstva, s katerim bi se dale obobile živali zanesljivo ozdraviti. Priporoča pa se izvleči črvičke iz sapnika s pomočjo gosjega peresa, vendar je to delo precej zamudno in nezanesljivo. Seveda je paziti, da se živali pri tem ne zadušijo. Najbolje je obobile živali ločiti od ostalih zdravih in jih držati

posebej tako dolgo, da ozdravijo ali poginejo. Nekateri priporočajo tudi zapreti bolne živali v prostor, ki ga zakadimo nekoliko z brinjem, roženimi odpadki, terpentinom ali katramom, s čimer povzročamo, da začnejo živali kašljati in izmečejo potem s kašljem tudi sapniške črvičke iz sapnika. Slična bolezen se pojavlja tudi pri prašičih. (Po «Kmetovalcu»).

—:—

Krmljenje z novim senom.

Z rednim krmljenjem novega sena je treba toliko časa čakati, da se seno skuha ali spoti. Osebitno velja to za ko-

nje. Ako krmimo živino s senom, preden se je skuhalo, povzroča to potenje in scalnica ima več barve. Tudi blato postane bolj mehko in sluznato. Živina je videti bolj mrtva in upehana. Ako se polagajo živini velike množine prav novega sena, povzroči lahko to tudi razne bolezni v prebavilih, osebitno želodčni in črevesni katar, ki se spozna po mrzlici, večji žeji, manjšem veselju do piče, po mehkiem, smrdljivem blatu in na pordečeli sluzni koži v gobcu. Včasih nastopi celo kolika in napenjanje. Tudi druge bolezni se lahko pokažejo, ki povzročijo lahko tudi smrt. Škodljivost novega sena je še večja, ker ga živina rada žre. Kdor je prisiljen krmiti z novim senom, naj ga pomeša s starim ali vsaj s slamo, s katero naj se zreže.

PRAKTIČNE DROBTINICE.

Kako pomagamo hitro vinu, ki ima duh po plesnobi ?

Najboljši in najprikladnejši način je ta-le: V sorazmerju močnosti duha po plesni vzamemo na vsak hl vina 40 do 100 g »eponita«. Eponit je fino zmlet in posebno kemično prepariran ogljen prah črne barve in zelo lahek. Odmerjeno količino prahu stresemo v škaf, do polovice napolnjen z vinom. To vino in prah v škafu dobro premešamo in zlijemo v sod k vinu. Nato vzamemo palico in s to palico zelo močno in temeljito premešamo vino v sodu. S tem je manipulacija z »eponitom« gotova. Vino se bo v 14 dneh učistilo in po tem času ga moramo pretočiti v drug narahlo z žveplom zadržan sod. Če hočemo pa učiščenje vina pospešiti, rabimo kako praktično in hitro delujoče čistilo. V to svrhu je naj-

bolje vzeti francoski čistilni prah, ki je poznan pod imenom »Jullienne« (izg. žüljen). Ta prah se rabi takole: Drugi dan potem, ko smo deli »eponit« v vino, odmerimo na vsak hl 10 do 15 g »julliena«. Odmerjeno količino prahu zmesimo s prav malo mrzle vode v precej gost močnik brez štrukeljčkov. Nato vtočimo iz soda par litrov vina v škaf ali brentač in denemo vanj iz prahu zamešani močnik ter splahnemo lonec. Ko smo to storili, stepemo to vino s kako kratko metlico, bodisi iz sirčja ali tenkih brezovih vej, da se bo močno spenilo. Nato zlijemo to vino v sod in vino v sodu še enkrat temeljito premešamo s kako palico. Potem se bo vino v nekoliko dneh učistilo in postalo kristalno čisto. Čiščenje vina s čistilnim prahom je pa tudi v slučaju, da ni sile za učiščenje vina, priporočljivo, ker se vino temeljitejše in lepše izčisti, kakor če se rabi sam »eponit«.